

1 ianuarie 1989

Ce ne va aduce anul 1989? Ca niciodată, am stat acasă azi dimineață, nu m-am dus nici în « deal », nici în « vale »... Excesul de smerenie – citește « conformism » –, cantonarea în pur ritualism a Preafericitului mă fac să nu mai pot aprecia nici măcar latura spectaculară a prestațiilor de pe acropole. Pentru a treia sau a patra oară de când saturaliile din ianuarie au depășit cota suportabilului, sînt sechestrat de o caznă scîrboasă : pregătirea textelor care vor împodobi paginile celui de-al doilea ziar al țării de... Sfintul Ion, opere ale unor « semnături prestigioase ». În afara celor trei-patru horitori din Capitală care cedează milogelilor noastre, ne bazăm pe aportul corespondenților județeni care « capacitează oameni ai artei și culturii » din raza lor de activitate, pentru ca aceștia, după ce-și cedează semnătura, să se citească de-a dreptul în ziar. Noi rafistolăm în redacție textele în stare genuină, cum au ieșit de sub pana corespondenților. Astăzi am rescris contribuția unui pictor ieșean. « Colaborez » cu el pentru a treia oară. Ultima sa prezență în ziar, confecționată după aceeași rețetă, a fost apreciată pentru calitățile sale « stilistice, în buna tradiție a prozei narative moldovenești ». Tot astăzi m-am ocupat și de proza festivă a unei etnoloage (*sic !*) de la Cluj. Întreruptă anul trecut din pricina evenimentelor de la Brașov și Craiova, tradiția întîmplărilor cultural-distractive și educative din ajunul Anului Nou a fost reluată. Eu n-am fost de față. Am aflat însă că Tora Vasilescu a fost de milioane. S-a produs cu un colind și un cîntec popular. Cînd a început să cînte *O, ce veste minunată*, propagandistul șef a zbughit-o pe ușă afară. Mai bine ! N-a fost prezent cînd drăcoasa actriță a interpretat « cîntecul popular » *Mi-am pus polemeri în păr*.

Ieșirea înspăimîntată a propagandistului mi-a amintit de o scenă asemănătoare, aș zice chiar nostimă, în măsura în care spectacolul lași-

tății noastre poate produce nostimade. Prin 1981–1982 tot pe vremea asta, Niculae Stoian, care mai lucra la noi după ce fusese «bubuit» de la *Flacăra*, l-a convins pe Marin Constantin să vină cu Madrigalul în redacție pentru un concert cu cântece de sezon. Nu știu dacă Stoian a lansat invitația de capul lui, dacă obținuse sau nu consimțământul redactorului-șef de pe vremea aceea (Paler). S-ar putea ca el să fi acceptat... cu jumătate de gură. În timp ce corul Madrigal făcea să răsunе «capiștea spoielii» noastre păgîne de colinde îmbibate de cel mai tenebros misticism, în fața unei asistențe venite din toate redacțiile, care umpluse holul încît n-ar fi putut atinge pămîntul nu doar un măr aruncat, ci nici măcar o alună, și-a făcut apariția, venind direct de la Cece, unde participase la instructajul de rutină, redactorul nostru șef. Întunecat la față, cu ochii în pămînt, s-a strecurat printre noi, claustrîndu-se solitar în cabinetul său, refuzînd, cu o ostentație care n-a putut trece neobservată, o solidaritate dubioasă. Curajul ateului Stoian, în confruntare cu lașitatea umanistului de talie europeană!

5 ianuarie 1989

O mare parte din compatrioții noștri au fost victima unei farse care ar fi fost mai la locul ei de 1 aprilie. În ajun de An Nou, s-a zvonit că șeful șefilor, în mesajul pe care ni-l adresează de obicei cu această ocazie, ne va face o mare surpriză. Putea să ne-o facă mai repede dar, glumeț cum îl știm, și-a ținut gura, ca să dea drumul veștii minunate după primul cîntat al cocoșului. Mulți creduli au așteptat cu sufletul la gură surpriza, gîndindu-se că șeful ar putea să-și anunțe retragerea, «abdicarea», cedînd locul Tovarășei sau beizadelei. În cel mai «rău» caz, putea anunța solemn achitarea datoriei externe. Lungul și prolixul său «mesaj» n-a conținut nici o surpriză. Unii erau siguri că ea se va produce și că ar fi fost promisă chiar la ultima plenară, într-un pasaj din cuvîntare care n-a mai apărut în presă. Eu cred că totul a fost pus la cale de «băieții» care se ocupă de răspîndirea zvonurilor, acestea

putînd fi și « pe bune ». Scopul a fost atins : cetățeni și cetățene ale scumpei noastre patrii s-au adunat ciorchine în jurul radiourilor și televizoarelor în așteptarea surprizei. Dar păcălit ca ultimul și cel mai naiv puștan, românul nu și-a pierdut umorul. A pus în circulație gluma macabră că surpriza pe care a vrut să ne-o facă șeful, dar s-a răzgîndit, a fost aceea de a-și petrece revelionul cu părinții.

27 ianuarie 1989

Colegul nostru inginerul își face ieri, 26 ianuarie, o intrare ceremonioasă la documentare unde își vede cu modestie de treabă surghiunita noastră colegă Tia. « Să ne trăiască ! » Asta în loc de « bună dimineața ». « Să ne ! » răspunde alb Tia. Inginerul își plimbă satisfăcut privirea pe ziarele împrăștiate pe masă, pe numerele omagiale, de ziua șefului, peste ochioasele urări tipărite cu litere roșii de-o șchioapă : « La mulți ani, iubit conducător ! » « Aș vrea să știu – continuă autorul jurnalului secret în care notează cu sîrg ce zicem fiecare prin ședințe, mai ales ce zicem „nasol“ – cum va arăta pagina întîi a ziarelor într-o zi. Încerc să mi-o imaginez... » Tia se prefăce că nu a auzit nimic, se arată nepăsătoare față de curiozitatea colegului nostru cu nume de personaj de roman cavaleresc, îl lasă să vorbească întrebîndu-se ce-a vrut să zică și să facă : un mof, o glumă, un test ? Dar inginerul n-o scapă din ochi, doar-doar îi va prinde cumva gîndul, o va face să scoată o vorbă, să-l întrebă la ce se referă, să-și divulge niște dorințe ascunse. Dar Tia nu marșează, și testatorul este silit să dea înapoi. « Cred că ai înțeles la ce m-am referit. Cum o să arate pagina întîi a ziarelor în ziua cînd se va anunța că ne-am achitat datoria externă. Parcă o și văd : titluri de 46 verzal ! Îți dai seama ce va fi atunci ? O zi istorică ! De pe vremea lui Cuza nu ni s-a mai întîmplat să nu avem nimic de plătit străinilor. » De unde știe inginerul că istoria națională a mai cunoscut această mare izbîndă acum o sută douăzeci și ceva de ani, pe vremea lui Cuza ? Pare foarte sigur de ceea ce spune și trebuie să-l credem pe cuvînt, fiindcă

are o memorie de elefant și un mod riguros de a se documenta. Dar de astă dată nu pare tocmai sigur. Cade pe gânduri, își mușcă mustața. « Trebuie să verific. Acum mi-am adus aminte că a mai fost o asemenea situație în 1940. Ai cumva *Enciclopedia* lui Gusti? » « O an, dar e sub cheie și cheia nu-i la mine. » Inginerul pleacă nemulțumit că n-a putut consulta *Enciclopedia* lui Gusti.

Inginerul și-a mai dat în petic zilele trecute cu o ispravă care îl reprezintă. A ținut ședință de secție pentru a stabili randamentul fiecărui om. L-a bubuit zdravăn pe cel mai neproductiv dintre toți, cel pe care îl prinsese mai demult vorbind nasol. « Fraților, a încercat să se disculpe frecându-și ochii lăcrimoși împetricinatul, recunosc că nu scriu pe măsura posibilităților mele. Aveți dreptate, dar nu pot ! Înțelegeți-mă, la mine în casă e iad ! » Inginerul a avut o tresărire : după ce că e leneș, mai e și mistic ! « Fie-mea, a continuat leneșul, s-a încurcat cu unu', un pocăit, baptist, naiba să-l ia, au hotărât amândoi să plece din țară tocmai în Australia să se facă fermieri ! Și nenorocita a mai născut și un copil acum o lună, l-a făcut la șapte luni. Vă dați seama ce înseamnă asta pentru mine ? Dacă pleacă, mă omor ! » Inginerul s-a năpustit asupra bietului părinte cu un potop de mustrări. « Tu, cutare, ar fi trebuit să fii dat afară mai demult, de când s-a încurcat fie-ta cu pocăitul. Știi de ce a făcut asta ? Fiindcă n-ai știut să-i faci educația ! Ce-ai făcut tu ca să înțeleagă fie-ta că nu trebuie să se încurce cu oameni de teapa pocăitului ? Dacă ar fi avut convingeri sănătoase, crezi că s-ar mai fi lăsat dusă de vorbele sectantului ? Poți să-ți închipui cu ce i-a sucit mințile ! Dar de unde convingeri sănătoase ? Parcă tu le ai ? » S-au ciorovăit, și-au aruncat unul altuia vorbe grele, s-au încăierat. I-a despărțit adjunctul care răspunde de secția economică.

29 ianuarie 1989

Convocată de secretarul cu propaganda, C. Olteanu, vineri, 27 ianuarie, șefa noastră a fost certată și beștelită pe tonul cel mai drastic

și mai grobian cu puțință. Din neatenția unei corectoare, într-una din zornăitoarele chemări la întrecere pe care nu le citește nimeni, cea a județului Botoșani, câteva rînduri în care era vorba de activitatea politico-educativă și unde apărea și numele Tovarășei s-au rătăcit în pasajul în care se vorbea de... gospodăria comunală. Dar aceasta e doar picătura care a umplut paharul. Păreră celor de sus s-a format mai demult și a fost confirmată de niște întîmplări recente. *România liberă* este o casă fără stăpîn, unde domnește debandada cea mai dizolvantă și mai periculoasă, și unde conducerea și-a demonstrat nu o dată incapacitatea de a ține în mînă procesul de elaborare și apariție a ziarului. Se pare că am fost luați la ochi și pentru alte motive. S-a hotărît să se constituie o comisie de anchetă compusă din activiști de la secție care să analizeze situația și să ne ia pe fiecare la bani mărunți. Frecîndu-și ochii roșii de plîns, mica noastră tovarășă a convocat zor-nevoie o ședință « de colegiu ». « Ce ne facem, fraților ? ! » Vin « revizori » – mulți, nu unul, ca-n Gogol. Situația e într-adevăr critică, n-ar trebui să ne ardă de glume. « Să facem ordine, să restabilim disciplina, să-i punem pe oameni să recitească regulamentul ! » Prilej pentru fanaticii stărilor de necesitate internă să se dea din nou în stambă.

4 octombrie 1989

Mă întorc la acest catastif după o lungă întrerupere, după un abandon silit, reluîndu-mi năravul fără lecuire care mă ține legat de un condei bucuros să zburde în libertate pe niște biete pagini cu un viitor incert. Care se vor pierde din nepăsare sau din ostilitate, din neînțelegere sau din ignorare. Evenimentele petrecute în redacție pe la mijlocul iernii m-au speriat, făcîndu-mă să-mi trimit arhiva memorialistică în dispersare. Am adunat-o abia acum. Chiar dacă lucrurile s-au mai liniștit, n-aș putea spune că au revenit la normal... Normalul nostru se confundă cu o resemnată apatie și cu o tăcere înspăimîntată. Prudența și frica au depășit starea de echilibru precar, instalîndu-se definitiv în patologie. Noaptea de luni spre marți, cea în care am scos

ziarul datat 3 octombrie, a fost de coșmar. Seara târziu, s-a anunțat o vizită de lucru în Capitală, care ne-a dat ziarul peste cap. Reportajul oficial urma să fie ilustrat cu două fotografii, retușate, ca de obicei, de cosmeticienii emeriți de la *Schuteia*. Primind pozele martor și trecându-le prin fața mai multor perechi de ochi care să observe ceea ce putea să-i scape unuia sau altuia, ne-a fulgerat în minte, printr-un consens pornit din adâncurile lașității noastre, printr-un fel de empatie a panicii, o descoperire teribilă. Pe moment, nimeni nu i-a dat glas. Apoi, cineva a îndrăznit totuși să o rostească. Șeful șefilor apărea în fotografie într-un raport de necuviincioasă disproporționalitate față de directoarea întreprinderii vizitate, o matahală de femeie, energică, înfiptă – se putea deduce chiar din imaginea statică – și care gesticula sigură de sine. În plus, eroul între eroi își pierdea din măreție și printr-un gest nesperat, care ar fi putut genera interpretări malițioase : cu mâna dreaptă deasupra unui borcan cu bomboane, produsele acelei fabrici fiind « zaharoase ». Cu inima cât un purice, am trimis totuși poza la zincografie, sperând că la tipar detaliile care ne alarmaseră se vor atenua. Ne-am înșelat ! Când am primit pagina din calandru, ne-am dat seama că tot ce putea fi tendențios interpretat se accentuase prin augmentarea proporțiilor. Nu mai rămăsesem în redacție decît eu, capul limpede și secretarul de tură. Ne-am amintit ce scandal a ieșit cînd șeful apăruse tot într-un raport de disproporționalitate față de Jaruselski. Dar măcar acela era omologul său, nu o nenorocită de directoare de la o fabrică de dulciuri ! Din nou scandal, din nou avertismente severe, anchetă ! Am sculat-o din somn pe șefă. Care l-a sculat și ea din somn pe cel ce dăduse suprema viză pe poză. « Scoate-ți-o, să nu avem probleme ! » Am scos-o, am repaginat materialul. Dar probleme s-ar putea să avem. Mîine vom fi criticați că am apărut cu o singură poză, nu cu două, ca alții.

25 octombrie 1989

Plenara CC-ului s-a dovedit a fi, așa cum se zvonise cu cîteva zile mai înainte – dar zvonul fusese rectificat ulterior –, din nou « pe pro-

bleme de propagandă». Ca în iulie și noiembrie. Cine le mai poate ține minte exact cînd s-au ținut, fiindcă lista mea nu e nici pe departe completă? Expunerea – așa a început să se spună de-un timp, cuvintele «cuvîntare» și «raport» fiind considerate probabil prea sărace pentru a exprima bogăția de idei a acestor inestimabile «documente de partid» – reia binecunoscutele teze din care rezultă că noi românii (*sic!*), comuniștii români gestionăm «ca la carte» moștenirea răposaiților Marx, Engels, Lenin și a celui de-al patrulea fost clasic, demis de revizionisți din drepturile sale, dar prezent, reîncarnat pe meleagurile noastre, «mai viu decît toți viii», cum ar spune poetul sinucigaș. Pentru întreaga lume, soarele comunismului la București răsare!

Ca de fiecare dată, sîntem în căutarea unor urători care să proiecteze în istorie și universalitate semnificația acestei expuneri. Cui folosește această nouă criză de paranoia propagandistică? Se speră oare ca ereticii «din unele țări socialiste» să-și bage mințile în cap, să renunțe la reformismul lor declarat, urmînd povața geniului de pe Dîmbovița? Se consideră oare la modul serios că prin asemenea țipătoare proclamații de principii, de adevăruri trucate, de soluții infirmate de practică, a căror lipsă grosolană de originalitate își are originea tot în «gîndirea» mustăciosului fost clasic, va putea fi oprită alunecarea spre capitalism a neastîmpăraților reformatori? Se crede oare că prin ațîțarea pînă la suprasaturație a unei propagande năucitoare se va putea sufla în tăciunile unui «spirit revoluționar» care n-a ars niciodată cu flacără adevărată? Ar fi prea simplu, prea ușor, dacă aceste speranțe s-ar împlini cît ai bate din palme. Cît privește forța de persuasiune și efectul educativ al acestor *show-uri* propagandistice, să fim serioși! Obișnuindu-se cu ele, nimeni nu le mai ia în seamă. Ar fi și greu ca, după ce ți-au căzut ochii pe pogoanele de spații tipografice din ziare în care se spune că am bătut toate recordurile în producția agricolă, să vii din piață cu sacoașa goală. Zarzavaturile s-au vîndut la un moment dat pe bază de buletin de identitate, iar rația de cartofi pentru un cumpărător a fost fixată la 5 kg. Iar megașeful continuă să creadă în efectele miraculoase ale dopajului ideologic, nutrește iluzia că, dacă îl vom vedea frisonînd de cuvintele independență, suveranitate, patrie socialistă, vom deveni și noi hiper-patri-

oți și hiper-revoluționari. Sau că îi va « mobiliza » pe poeți să secrete versuri patriotico-revoluționare citind din memorie, cu aproximație, ce i-a rămas în minte din școala primară neterminată, versuri din *Deșteaptă-te, române*: « *Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină, decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ* » –, în versiunea prezidențială « în vechiu-ne pământ ». Ceea ce n-a mai citat președintele au fost primele două versuri ale strofei: « *Preoți cu crucea-n frunte / Căci oastea e creștină, / Deviza-i libertate și scopul ei prea sfânt.* »

Spre deosebire de oastea de la 1848, oastea română de astăzi și de un ieri de vreo patruzeci de ani nu mai e creștină. Căci iată ce citim într-un articol apărut astăzi, 24 octombrie, de Ziua armatei, semnat de generalul Ilie Ceaușescu: « În întreaga activitate educativă se reliefează că patriotismul revoluționar socialist presupune spirit militant, intransigent față de concepțiile înapoiate, mistico-religioase, atitudine față de concepțiile denigratoare etc ». Din iunie 1988, când nenea, ilustrul frate al generalului, a elaborat o teză faimoasă, concepțiile mistico-religioase sînt situate pe aceeași treaptă de nocivitate cu sustragerea din avutul obștesc, denigrarea și chiar trădarea de patrie.

Lupta împotriva concepțiilor mistico-religioase nu se duce doar cu cuvîntul, prin plenary și consfătuiri. Sesiunea Marii Adunări Naționale a fost programată taman pe 27 octombrie. Adică exact de sărbătoarea tradițională a creștinilor bucureșteni, care îl cinstesc de sute de ani pe Sf. Dimitrie cel Nou Basarabov, ale cărui moaște odihnesc vizavi de locul unde se va ține parodia de « viață parlamentară ». Credincioșii care se vor duce să se închine moaștelor Sf. Dimitrie vor găsi biserica închisă. De fapt, vor fi goniți de milițieni încă de la poalele dealului. Vor fi pregătiți astfel pentru ziua cînd vor căuta și nu vor mai găsi acolo nimic.

27 octombrie 1989

În expunerea făcută marți, 24 octombrie, la plenară, nu s-a mai spus nimic despre « combaterea concepțiilor înapoiate mistico-religioase ». Aș pune în relație această omisiune cu ceea ce a afirmat megașeful în

cuvîntarea de la ședința Consiliului național al FDUS, care s-a ținut îndată după plenara Cece-ului. Referindu-se la organismele și organizațiile componente ale Frontului « care și-au adus contribuția la mărețele realizări din patria noastră », a enumerat printre acestea și cultele religioase. Și, ca și cum n-ar fi fost deajuns, sau se îndoia că cineva l-ar putea crede pe cuvînt, a subliniat din nou aportul acestora (« repet, inclusiv cultele religioase ») în contextul « unității întregului popor în FDUS » pentru « înfăptuirea programelor de dezvoltare a patriei noastre » și « mersul ferm înainte și ridicarea României pe noi culmi de progres și civilizație ». Rezultă că cultele religioase au prins gustul sinuciderii. Fiindcă, aducîndu-și contribuția la mărețele realizări ale patriei și militînd pentru înfăptuirea programelor de dezvoltare a acesteia, ele au « acționat » și au « militat » și pentru lichidarea propriilor « focare de obscurantism ». Acestea, adică bisericile, au fost demolate din motive de sistematizare urbană, dar puteau avea aceeași soartă și dacă oamenii muncii, însușindu-și concepția materialistă despre lume și viață, așa cum cere « programul de dezvoltare a patriei », își exprimau ei înșiși dorința de a închide bisericile și apoi de a le dărîma, ca pe niște inutile reminiscențe ale trecutului. Se știe că în Rusia bisericile au fost dărîmate « la cererea » maselor luminate de propaganda de partid. S-ar putea ca și masele de la noi să ceară același lucru. Deocamdată însă, nu s-a mai făcut aluzie la propaganda antireligioasă, nu dintr-o schimbare de optică, ci din motive conjuncturale. Probabil din cauza avansurilor binevoitoare pe care Gorbaciov le face Bisericii sau mai degrabă a fricii de a nu se împlini și la noi ceea ce se împlină acum în RDG: polarizarea nemulțumirilor și reformiștilor în jurul Bisericii evanghelice. Ceea ce nu e cazul cu Biserica noastră pravoslavnică, cu credințioșii și căpeteniile ei. Dovadă « intervenția » la același Consiliu FDUS a mitropolitului « rînduit » să cuvînteze. Un monument de conformism.

3 noiembrie 1989

În *O zi din viața lui Ivan Denisovici* se află un pasaj în care Soljenițin, vorbind din proprie experiență, arată cum poți supraviețui în condiții

de opresiune concentraționară. Unui om înzestrat cu sensibilitate și rațiune nu-i rămîne altă salvare decît să se transforme într-un animal obtuz. « În lagăr, dacă nu te abrutizezi, dacă nu îți înăbuși sentimentele, nu rezști. Eu însumi așa m-am salvat. Mi-e groază să mă uit la fotografia făcută la eliberarea din lagăr : arăt cu cincisprezece ani mai în vîrstă decît acum. Eram literalmente abrutizat, stîngaci, mîntea îmi lucra greoi. Numai așa am izbutit să rămîn în viață. Dacă aș fi trăit „intelectual“, într-o permanentă agitație interioară, dacă m-aș fi consumat nervos și aș fi pus la inimă tot ce mi se întîmpla, în mod sigur nu aș fi putut rezista ». Ceea ce i s-a întîmplat lui Soljenițin în gulag ni se întîmplă și nouă într-un lagăr cît o țară întregă. Dar cîți se pot lăuda cu o asemenea forță de abstragere din realitate încît să-i urmeze rețeta ?

4 noiembrie 1989

Bufetul se deschide la unsprezece fix. Ca să fii sigur că poți obține ceva « pentru acasă », trebuie să te înscri pe listă cu o oră-două mai devreme. Lista, prinsă într-un cui pe ușa bufetului, sporește pe măsură ce apar oamenii în redacție. Dacă te știi trecut pe ea printre primii, nu-ți rămîne decît să stai cu urechea ciulită și, cînd auzi căruciorul trecînd prin dreptul biroului, s-o zbughești pe ușă și să-ți ocupi locul la coadă. Astăzi însă, această bună rînduială a fost tulburată într-un mod stupefiant. Ne-a stupefiat, dar ne-a și îngrozit. Un coleg de-al nostru, fala redacției, cocarda roșie pe salopeta muncitorească cu care încercăm să luăm ochii lumii, fost artificier... la Porțile de Fier, erou pozitiv sută la sută, immortalizat într-un reportaj reprodus prin antologii omagiale, actualmente secretar de redacție la revista-fică *Magazin*, a smuls lista de pe ușa bufetului, a băgat-o în buzunar ca să nu ne mai știm rîndul și s-a rățoit la noi. De ce va fi făcut oare un gest atît de barbar și care ne lovea în însuși modul nostru de a ne asigura hrana cea de toate zilele ? A produs o dublă explicație de față cu toată lumea : a) lista era frauduloasă, fiind trecute pe ea persoane care s-au dovedit

a nu fi prezente în redacție ; b) făcea agitație contrarevoluționară prin PS-ul scris de unul din colegii noștri (« Sperăm că doamna Lucia (bufetiera) ne-a adus cu căruciorul / Alimente cărora le ducem dorul. ») Cum adică « le ducem dorul » ? Înseamnă că aprovizionarea populației de toamnă-iarnă nu se desfășoară în cele mai bune condiții ? Punctul « b » a umplut paharul revoltei bravului nostru coleg, os muncitoresc. Tremurînd de indignare și de emoție – tremur de timid pentru care orice manifestare în public devine o probă de mare curaj, dar și tremur de bețiv înrăit sau de vechi onanist –, ne-a amenințat spumegînd de mînie că această întîmplare diversionistă, provocatoare nu va trece neobservată. Drept care, urmărit de privirile noastre uluite, demonstrîndu-ne că de-acum încolo ne putem aștepta la orice și că nasc și la Moldova – alias redacția celui de-al doilea ziar al țării – oameni, a alergat la telefon să-i dea de veste lucrătorului de specialitate care ne are în grijă. Căruia, întîlnindu-l, îi va înmîna și lista olografă. Se vede treabă că asemenea contacte intrau în preocupările sale obișnuite de *seksot* (îmi place acest cuvînt rusesc, întîlnit frecvent în *Arhipelagul* lui Soljenițîn –, este prescurtarea sintagmei « colaborator secret », *seksot* = secătură). La noi s-a dat pe față un turnător. La *Scînteia* se zice că s-ar fi descoperit un homosexual. Cine o fi oare curajosul ?

21 noiembrie 1989

După ce am luptat pe tărîmul presei aproape treizeci și cinci de ani – ceea ce mă face să cred că victoriile socialiste de tot mari, al căror strălucit bilanț îl va face al paispelea congres, au fost obținute și cu modesta mea contribuție –, am dreptul să mă gîndesc și la o binemeritată odihnă. Plecînd mai alaltăieri din redacție, m-am întîlnit cu un fost coleg de facultate, de multă vreme și de presă, care lucrează la *Scînteia*, mai mic decît mine cu doi ani. Mi-a șoptit cu îndurerată resemnare : « Am cam terminat-o cu congresele ! Țasta e ultimul ! » Da, ultimul, al cîșpelea congres îl voi urmări la televizor, ca pensionar.

Dar și pe acesta îl voi vedea tot « pe micul ecran ». Nu mă voi sălta de fund în timpul magistralei expunerii, nu mă voi mai prefăce că aplaud, nu voi lua pulsul istoricului eveniment de la fața locului. Cantonat de atîta amar de vreme în postura de curvă silitoare, nerefuzînd nici o sarcină, n-am mai fost pus pe lista reporterilor de sală, sau – cine știe – voi fi fost tăiat de pe ea. Excluz din această « vrednicie », m-am văzut privat și de onoarea de a semna fonduri. De cînd visam eu la una ca asta ! Dar această măsură nu mă vizează doar pe mine. De acum înainte nici un fond nu va mai fi semnat. Unul singur mai are dreptul să emită sau să comită ideologie în presă. Măsura a fost precedată de interzicerea oricărei semnături în cazul în care pe aceeași pagină apare o contribuție teoretică a Tovarășului sau o relatare despre activitățile sale. Splendid ! Tristețea se va lăsa pe ulița noastră, nu puțini își vor deplînge expulzarea în anonim. Eu nu. Mă întreb dacă reportajele de sală de la congres vor apărea tot nesemnate. Nefiind în « echipă », această chestiune n-are de ce să mă preocupe. Cred că, în ceea ce mă privește, rezonanța prenumelui meu și abonamentele la publicații din țara de unde ziceam mai demult că ne vine lumina și pe care ne-o țineam de « model unic » mi-au făcut de petrecanie definitiv. Nevrednic și suspect de a lua pulsul înaltului forum comunist.

18 decembrie 1989

Ieri, serviciul meu de noapte la ziar s-a isprăvit în chip neașteptat. Seara începuse prin a nu se deosebi cu nimic de celelalte seri de duminică, promițîndu-ne că miezul nopții ne va găsi acasă. Mă aflu singur în cabinetul conducerii, unde « oficiază » de obicei supervizorii, cînd am auzit sunînd telefonul în anticameră și vocea Marianeii, secretara, care îi dicta șefei acasă un număr de telefon. Am dedus că Maria Costache urma să-l caute pe un coleg care trebuia să scrie ceva « la zi ». La asta nu ne așteptam ! Înseamnă că va trebui să stăm cu ziarul deschis pînă cînd cel supus acestei corvezi își va elabora « opera » și pînă cînd

îi va fi fost văzută la toate nivelurile, acceptată, culeasă, pusă în pagină. M-am interesat discret cui i se ceruse să scrie în regim de maximă urgență. Mariana mi-a șoptit speriată că lui Igor Butnaru, probabil datorită formației sale juridice. Mi-l închipuiam pe Igoraș-iepurăș blestemîndu-și soarta, asudînd, sugînd nervos din pipă, încercînd să înghesuie în calapodul « punctajului » pe care i-l dictase șefa la telefon ciulamaua de cuvinte care să-i facă prestația digerabilă și cît de cît convingătoare. N-am îndrăznit să o sun pe șefa acasă s-o întreb ce îi comandase și nici să mă interesez aiurea despre ce s-a putut întîmpla atît de grav încît să merite o ripostă urgentă. La telegazeta de seară, ninic ieșit din comun. Nici la radiojurnalul de la ora zece. Am prins *Europa Liberă*. S-a întîmplat ceva la Timișoara! Asta era! Un pastor reformat, maghiar, care fusese somat să părăsească « locuința de serviciu » după ce în locul lui fusese numit altcineva, refuză să se supună ordinului. Mare scofală! De cînd a devenit statul nostru socialist și ateu atît de interesat, de grijuliu față de respectarea hotărîrilor popești?! Treaba lor, facă ce poftesc, cultele sînt libere! Numai că păstoriții au sărit în apărarea pastorului. Se pare că n-au venit numai ungurii reformați, ci și români cărora li s-a făcut de... reformă. Incidentul a căpătât amploare, este pe cale să degeneze. Am închis prudent radioul. Peste un timp, sună din nou telefonul, secretara recepționează producția lui Igoraș. Nu-i lungă. Doar două pagini. Legea trebuie respectată, că de aceea e lege. În fața ei sîntem toți otova. Ne-a venit așa, hodoronc-tronc, să publicăm o « pastilă » de educație juridică! Nesemnată, ca un mic editorial. Pe un ton *ex cathedra*, cam scorțos, cam burzuluiit. Eu înțeleg aluzia. O vor înțelege mîine și cititorii? Cel mult se vor întreba cine nu s-a supus legii, fiindcă despre acela, sau aceia, nu se suflă o vorbă. Trimit textul îndată în tipografie. E cules urgent, citit repede în șpalt, albit, pus în pagină la locul stabilit prin înaltă decizie. Să nu bată tare la ochi, dar să poată fi reperat cu ușurință. Cobor în tipografie pentru a-i urmări pînă la capăt destinația și pentru a da « bun » pe pagină. Nimeni nu suflă o vorbă. Ne privim unii pe alții în tăcere, gravi și preocupați.

21/ 22 decembrie 1989

Joi, 21 decembrie 1989. Zi obișnuită de iarnă. Fără precipitații. Buletinul meteo anunță o temperatură moderată. În jur de zero grade. În calendarul creștin ortodox : Sfinta Muceniță Iuliana și Sfintul Te-mistocle. *Istoria universală în date* consemnează : 21 decembrie 1879 – s-a născut Iosif Vissarionovici Stalin, militant de seamă al mișcării muncitorești ruse și internaționale. Pornesc spre redacție. Pe drum mă abat prin Piața Universității. Am treabă la muzeul de vizavi de Colțea. I-am comandat directorului Panait I. Panait un articol : « Muzeul – factor de educație patriotică-revoluționară ». Mă duc să-l iau.

Pe bulevardul 1848, către Bălcescu, mărșăluiesc oameni ai muncii din sectoarele Capitalei. Înțeleg că se va ține un miting. Am prins vestea din zbor. Toți grăbesc către Piața Cece-ului. N-am ascultat știrile de dimineață. Probabil că s-a comunicat unde și de ce se va ține mitingul. Se poate deduce de ce. Evenimentele de la Timișoara. Se va lua atitudine. Poporul ca un singur om. Condămnăm cu mînie. Strîngem rîndurile. Unitate de monolit în jurul partidului, al secretarului său general, eroul între eroi, genialul conducător, Tovarășul... Coloanele se scurg în pas alergător. Altădată, la marile sărbători revoluționare, masele, cîtă frunză și iarbă, pline de entuziasm și voie bună, mergeau spre locul « demonstrației » în pas domol, cu opriri lungi și dese. Acum « manifestanții » aproape că goneau, nu fugeau sportiv ca într-un cros, fugeau, ca scăpați din cușcă, dintr-o opreliște, parcă în debandadă, și nu se vedea nimeni strunindu-i, lipseau oamenii cu brasardă roșie, iar « materialele » – portretele cuplului, lozincile – păreau atinse și ele de debandadă. Nu se afla nimeni să strige « Sus materialul ! », portretele și transperantele cu lozinci țopăiau ireverențioase deasupra capetelor sau erau lăsate la pămînt, parcă tîrîte în batjocură. Acea mulțime care tălăzuia din toate părțile, mișcîndu-se ca de la sine, ca și cînd răspun-dea unei chemări lăuntrice, ca și cînd ar fi vrut să facă o ispravă care nu suferea amîinare și care trebuia făcută cu orice preț, odată ajunsă la locul adunării avea să rămîină în aceeași stare de freamăt, de clocot mocnit, de îndrăzneță zurbă. Marelui șef, care a început să semene

tot mai mult cu un idol asiatic, nu i-a venit să creadă ochilor și urechilor. În locul aclamațiilor și invențiilor ritmate care îi urlau altădată numele, dinspre mulțime se înălțau strigăte de ură, murmure de nemulțumire. Obrazul spînatec de babă veștedă îi încremenise într-un rictus de perplexitate. Curba descrescătoare a gurii, acel « c » răsturnat, de mască tragică, împrumutase acum o contracție care nu arăta doar supărare, cum i se mai întîmpla uneori, ci o disperare neputincioasă. În clipa în care s-a auzit o pocnitură, care putea fi produsă de o simplă petardă, dar și de detonarea unui explozibil necunoscut, și cînd unul dintre aghiotanții săi l-a tras înăuntru din balcon, cu o smucitură puternică, din marele și semețul nostru « conducător » nu mai rămăsese decît o biată zdreanță. O păpușă de cîrpă, căreia o mîna de oameni, plătiți pentru a o face, îi asigurau protecția din obligație profesională. Nevolnicul bătrîn nu mai avea putere nici măcar să o ia singur la goană pe propriile-i picioare. Să se retragă precipitat, cum se retrăgea de obicei după ce isprăvea de citit interminabilele sale discursuri, cînd prostata sa bolnavă îl făcea să caute în grabă pisoarul. La secretariatul de redacție avem o rablă de televizor. Singurul la care au acces oamenii noștri de rînd și cei din tipografie care lucrează pentru noi. În cabinetul micii noastre tovarășe mai e un televizor, unul color. Acolo însă nu poate intra oricine, iar ambianța, mult prea rigidă, nu îmbie la ședere nici pe cei dispuși să-i țină companie șefei. Putea să-ți scape, fără să vrei, o remarcă în doi peri, sau să-ți apară pe față o schimă de dispreț, batjocură sau nemulțumire care risca să nu treacă neobservată. La « statul major » al redacției, care de astă dată șoma, neștiind cum avea să arate ziarul de a doua zi, cei ce se strînseseră în jurul televizorului urmăreau transmisia într-o tăcere încremenită. Nu eram mai puțin uluiți decît Tovarășul, falnicul și bătosul nostru Tovarăș, atît de surpat, de decrepit și de buimăcit acum. Cineva mi-a spus în șoaptă : « A crezut într-un nou 21 august. S-a înșelat. N-a ținut. Nu mai sîntem noi cei de atunci, nu mai e nici el cel de atunci ». Nu urale, entuziasm patriotic, nu lacrimi de bucurie – bucuria de a alerga să-ți salvezi patria amenințată –, ci huiduieli, strigăte de ură și pumni încleștați, pocnete și fumigații suspecte. Nu mai era amenințată « țara românească », pericolul plana

doar deasupra celui ce se erijase, trufaș și nedrept, în cel mai mare și mai iubit fiu al ei ! Adevărata « iubire » se arăta abia acum. Furtuna se iscase și nu mai putea fi oprită.

Acasă, târziu, după miezul-noapții, am fost trezit de o larmă neo-bășnuită pe calea Moșilor. Era un grup de douăzeci-treizeci de persoane, băieți și fete care veneau dinspre bulevardul Republicii. Spărgeau liniștea aparentă a nopții cu zvon de cuvinte ritmate. Altfel de lozinci decât cele ce se strigau pînă acum. Și dintr-odată, zdrang !, zgomot mare de geamuri sparte violent. Vitrina librăriei de peste drum de blocul nostru sărise în țandări. Și foc. Gîndirea Tovarășului aruncată în flăcări ! Ardea ultimul... *Omagiu*, cărțoiul greu cît o lespede de mormînt, cu supra-copertă roșie, lăcuită. Ardeau *Operele*, toate volumele, ardeau edițiile de masă cu « excerpte » tematice – nici un domeniu al « Teoriei și practicii construcției socialiste » n-a scăpat de geniala contribuție a Tovarășului ! Ardeau broșurile, proaspăt ieșite de sub tipar, cu « Raportul la Congresul al XIV-lea ». Ce va face librăreasa ? Va trebui să suporte daunele ? O carte sancționată prin autodafe nu este sennn de normalitate. Dar probabil că acum trăim un moment de anormalitate, cînd timpul nu mai are răbdare pentru a decide soarta unei cărți care, la urma urmei, poate fi și « reciclată », trimisă la topit. În Shakespeare și în revoluții timpul nu mai are răbdare, își iese din matcă. Își ies din matcă, din țîțini și oamenii ! Înseamnă că sîntem și noi acum în revoluție ! Că tinerii aceia care, dacă n-ar fi spart vitrine, ar fi putut fi luați drept zeloșii supor-teri ai unei echipe de fotbal făceau revoluție !

Iar noi, cei ce priveam din balcoane sau de după perdele, din celulele de beton ale refugiului nostru de fiecare noapte, uluiți și speriați, dar și bucuroși că ar putea să se schimbe ceva în bine, înseamnă că asis-tam la o revoluție.